

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Caput Quartum. De quantitate furti Religiosorum sufficienti ad mortale, n.
1.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

Excusabitur tamen à restitutione filius, post mortem patris, si fratres simile quid furati sint, vel si iidem condonent, vel si pater actu condonavit, vel putatus fuit condonaturus, si fuisset à filio rogatus, qui ob verecundiam non petijt condonationem, & de summa agatur, de qua disponere poterat pater. Atq; hanc excusationem ductam à conditione expressa vel præsumpta, extendi ad uxorem, modo, quo dicimus in filio, dubium nequaquam fit. Denique pari modo servi obligabuntur statim, quando habent, unde restituant, nisi ex domini benignitate, amore &c. confidant, parumper vel diu posse differre, imo & omnino restitutionem negligere.

p. sup. li. 5. dec. c. 4 §. 2.

CAPVT QVARTVM.

De quantitate furti Religiosorum sufficienti ad mortale.

Non est sermo de furtis, quæ forte Religiosus admittit, ex bonis omnino alienis: tunc enim si is habet, perinde ac ceteri fures, de quibus hætenus disputatum est, obligabitur, modo tamen infra a explicatius afferendo. sed loquimur de furtis ex bonis sui Conventus, in quo ipse alitur. Et quærimus primum, quænam quantitas sufficit ad mortale? & quoniam, ut supra vidimus, Religiosus, propter votum paupertatis, non potest usurpare bona ulla externa, etiam volentibus dominis, nisi de Superioris consensu, ideo quærimus secundò, quænam quantitas requiratur ad

hoc, ut contra ejusmodi votum mortaliter peccetur? De quibus, non enim censuram ab aliquo vocer, ita agam, ut Doctorum potius afferam verba, quàm mea.

a. Infr. tr. 4. c. 1. §. 1. à n. 7.

Quoad priorem sic habet Suárez; quando Religiosus propria auctoritate (id est, sine licentia explicita vel præsumpta, quas nos supra explicuimus) pecuniam vel aliud ex communibus bonis usurpat, sufficit ad mortale, si materia attingat quantitatem, saltem quatuor argenteorum, & interdum poterit minor sufficere, juxta occurrentes circumstantias (intellico, si quando Monasterio pauperi grave sic damnum inferretur, vel quid simile) de alijs bonis Monasterij, usu consumpribilibus, pertinentibus scilicet ad cibum & potum, si tantum ad proprium usum actualem, ut sic dicam, & transitorium à Religiosis aliquid sumatur, regulariter non videtur peccatum mortale, nisi damnificatio Religionis esset nimia, & in re extraordinaria, & pretiosiore. Extra hujusmodi enim casum res hujusmodi reputantur levioris conditionis (excipit Sanchez, quando Religio, pro paupertate, aut alia ratione, quid determinatum solum daret Religiosis; tunc enim perinde est inuitus Superior, quoad comestibilia, sicuti quoad reliqua, intellige, excepto casu necessariorum alimentorum) & quamvis Prælati hoc displiceat, non tamen ita sunt involuntarij, ut illam reputent materiam gravem in ordine ad paupertatem, sed solum in ordine ad decentiam & perfectionem Religionis. Accedit, quod Religiosi, quoad usum hujus-

hujusmodi rerum, tractantur, ut filij inter parentem autem & filium non censetur similis actio gravis. Secus vero esset, si hujusmodi res in magna quantitate acciperentur, & occultè retentæ paulatim consumerentur: nam illud esse posset grave peccatum, quamvis ad id discurrendum in particulari, magna prudentia necessaria sit. Et nu. 43. sic addit. In rebus quæ uno casu consumuntur, si accipiantur ab externis, erit major gravitas, si res in magna quantitate accipiantur, ut occultè retentæ paulatim consumantur: nam accipere solum ad unum tantum actum utendi, v. g. comedendi, aut bibendi, regulariter non æstimatur materia gravis, in ordine ad paupertatem, quidquid sit de obedientia, aut de alia observantia Religiosa. In acceptione autem pecuniæ semper est major deformitas: idemque est, in illa accipere usum ac dominium. Hac Suarez.

b. *Suar. t. 3. de Rel. li. 8. c. 11. n. 4. c. 47. c. sup. lib. 1. c. 3. §. 7. v. Religiosorum vota.*

3. Quoad posteriorem quæstionem sic habet Sanchez. *d. Communis & verissima sententia est, eam quantitatem necessariam esse & sufficere, quæ necessaria est & sufficit in hominibus secularibus ad constituendam materiam peccati mortalis furti. Et paulò post: jam hodie, inquit, communior sententia est, exigi in Hispania furtum quadruplicis argentei (id est, quatuor Regalium seu Juliorum) ad mortale, atque idem dicendum, ad mortalem Religiosi paupertatem. Rectè idem advertit, sic nu. 6. Non semper quantitas in se notabilis absque licentia ac-*

cepta, satis est ad mortale proprietatis peccatum, quia res magni valoris potest ob solum brevissimi temporis usum modici valoris usurpari, reddendo statim, & ideo erit solum culpa venialis. Hæc Sanchez.

d. Sanc. t. 2. in dec. li. 7. c. 20. n. 3.

1. Petes. Possumusne probabiliter sentire, tam ad peccatum contra paupertatem, quam ad peccatum usurpandi bona Monasterij, requiri illam quantitatem, quæ requiritur ad hoc, ut filius peccet mortaliter, furando à patre, quando certum est, requiri majorem, ut supra e vidimus?

e supra c. 20. nu. 3. & 4.

Respondeo, negat id Sanchez dict. n. 3. & Iacobus Gordonus *f. sic habet: quod recentiorum unus dixit, in ejusmodi furtis æque parum videri invitum Superiorem, ac est parens erga filium, probabile non est, cum instituti ratio, vox ipsa Superioris, ac demum omnia clare prohibeant hujusmodi furta.*

f. Gordon. lib. 5. q. 3. d. 4. fine.

3. Quod si quæras, quisnam sit hic recentior? Respondeo, non unum solum, sed quinque obviam statim fieri hujus sententiæ.

Primus est Rebellus apud Sanchez *ff. citatum*, qui sic habet: Rebellus censetur quantitatem hanc pensandam esse juxta quantitatem petitam ad furtum mortale filiorum, quia non sunt Prælati credendi magis invitati ad rem clam acceptam à Religiosis, sed quoad solum modum, quam parentes carnales circa filios suos, cum non minus, sed magis subditos suos diligere debent, & ita non debeant censeri invitati.

Na 3

quoad

quoad rem acceptam ejusdem quantitatis, in qua pater carnalis honesta conditionis invitus non censeretur. Item, quia Religiosi jus habent, ut ex eis bonis alantur à Monasterio, sicuti filij ex parentum bonis. Hæc ex Rebello Sanchez, qui tamen hanc sententiam reprobatur in alijs rebus, sed admittit in comestibilibus.

ff. Sanc. l. c.

7. Secundus est Ledesma, cujus sententia, dum tertium Doctorem jam jam proferam, simul in medium producet.

8. Tertius est Hieronymus g Cenedo, qui hæc habet: Sicuti filius familias furando à suo patre de suis bonis majorem aliquam quantitatem, quæ in alio externo esset gravis, non esset furtum; ita Religiosus non esset Proprietarius, nec fur, surripiendo aliquam majorem quantitatem, quæ in alio externo facit peccatum mortale. Idemque dicendum est, si Religiosus illam surripiat ab alio Religioso ejusdem Monasterij. Quare tenet Ledesma, quod si Religiosus suffuraretur à Monasterio, vel ab aliquo dicto Religioso, octo vel novem Regales, seu valorem illorum in rebus, quæ usu non consumuntur, non esset peccatum mortale, si id faciat sine facultate Prælati: dummodo id non sæpius fieret, quàm bis in anno. Hæc Cenedo, qui eum eodem Ledesma addit, in rebus comestibilibus ab eodem Monasterio, vel Religioso dicto sublatis requirit majorem quantitatem.

g. Cened. in rr. de paup. Rel. du, 20. num. 10.

9. Quartus est Fagundez. *h. Peteg.* inquit, quid possint Religiosi absque peccato mortali donare vel recipere ab externis? Et quidem de Religiosis ad modum filiorum ratiocinandum est. Religiosi enim inter filios computantur, juxta cap. licet de sepulturis. Et ita docet Navarrus & Rebellus; & non computantur cum servis, ut male quidam Canonista dixerunt, eo fundamento ducti, quia servi quidquid acquirunt domino acquirunt, & Religiosi quidquid acquirunt, Religionis acquirunt. Sed est inutilis comparatio, nam etiam filij familias quidquid acquirunt, non sibi, sed patri acquirunt: unde cum filij familias hominum mediocriter pecuniosorum non peccent mortaliter, si eis invitis, ad honestam recreationem aut donationem furentur quinque argenteos seu Regales aut saltem quatuor, ut docet Petrus Navarra & Rebellus, ut licet & honestè gaudeant cum amicis, pariter dicendum est de Religiosis. Hæc Fag.

h. Fag. pr. Eccl. 2. li. 8. c. 6. n. 7.

10. Quintus est Caramuel, i quem satis fit, ne longum faciam, hic in margine citare. Possent fortasse addere Sotum, Rodriquez, Aragonium, & dum probabile putant, tunc Religiosum committere furtum, quando hoc ascendit ad summam duorum anreorum: quæ sententia tam lata non potest ianiti, nisi opinioni, putanti ejusmodi furtum esse decernendum ad mensuram furti filiorum, facti ex patris pecuniosi bonis.

h. Caram.

i *Carum* in *Reg. S. Ben. nu. 952.* & *statisim per totam disp. 43. 1 apud Dianam p. 1. tr. 6. ref. 36.*

CAPVT QVINTVM.

De compensatione occulta.

§. I.

An sit fur, qui per occultam acceptionem compensat id, quod sibi debetur?

Non esse in conscientia furem, nec peccare, nec in excommunicationem incidere, quæ forte fit contra furantes imposita, & posse jurare, etiam coram Iudice, se nihil accepisse, intelligendo, quod sibi nõ deberetur, certum jam hodie est apud omnes, & etiam si res, quam usurpat, fuerit ipsi in depositum à debitore consignata. Ratio est, quia rem sibi debitam hic accipit, non alienam. Et quidem statim atque is rem per compensationem sibi vendicat, facit omnino suam; unde si forte postea pereat, sibi perit, non debitori, quidquid in contrarium sentiat Medina. Adverte, te non posse accipere rem tertij, forte datam in pignus, seu commodatam tuo debitori, quia tunc alienam raperes, ut ex se patet: imò neque rem tuam iusto titulo locatam, vel commodatam, vel in pignus datam alteri, quia sic privares hunc jure suo: hoc tamen intellige (addit Lessius *d*) si probabile erit, te rem tuam, jure alterius finito, commode recuperaturum.

a *Vide Mol. Less. De lege Aliaque modo citandos, quibus addo Dic. li. 2. tr. 2. de just. d. 9. d. 6. b Med. C. de rest. quest. 11. c l. Mol. to. 3. d. 690. 696. & De Lega de just. r. 1. d. 16. sec. 8. nu. 18. & Less. li. 2. c. 12. dub. 10. n. 56.*

2. Vt autem iuste fiat compensatio, tres sunt conditiones observandæ. Prima, ut sit de liquido ad liquidum, hoc est, certum sit, te esse actu creditorem tantæ pecuniæ, & illum esse actu debitorem. Dico (actu) nam est questio, an creditori liceat prævenire? hoc est, an si, v. g. hinc ad mensum tibi aliquis debiturus sit centum, possis ea per compensationem hodie tibi retinere, vel occulte suffurari? ad quam respondeo, licere, sed duobus positis: primò, ut adsit periculum moraliter certum, quod debitor suo tempore non sit soluturus. Ratio est, quia cuiuslibet licet, quando res sua est in periculo, illius assecurationem vel pignus inquirere ac velle. Secundò, ut, si interim per tuam illam anticipatam acceptionem, lucrum aliquod cessavit creditori, vel damnum emerfit, debeas omnino recompensare, quia secus, subiret creditor pœnam, antequam peccatum moræ committeret.

e *l. Dian. p. 2. tr. 16. ref. 46.*

3. Secunda conditio, ut non possis, vel facile non possis per potestatem publicam, tuam recuperare. Verum hæc conditio solum notat (sed sine obligatione *f* mortali) ordinem rationabiliter tenendum; at in praxi vix in nostra hac ætate locum habet: nam semper est difficile, suum recuperare per auctoritatem publicam.

f *Mol.*